

Sygn. akt I C 1052/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 września 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Aneta Fiałkowska – Sobczyk

Protokolant: Błażej Łój

po rozpoznaniu w dniu 26 sierpnia 2014 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa Skarbu Państwa – (...) w O.

przeciwko A. K.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. uznaje za bezskuteczną wobec powoda Skarbu Państwa - (...)w O.umowę sprzedaży prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w G., składającej się z działki gruntu nr (...)o powierzchni 1,4700 ha wraz prawem własności posadowionych na tej nieruchomości budynków, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w O.prowadzi księgę wieczystą kw nr (...)zawartą w formie aktu notarialnego w dniu 08.01.2013 r. w Kancelarii Notarialnej we W.przy ul. (...)przed notariuszem K. D.(repertorium A nr (...)), pomiędzy (...), (...) spółką jawnąz siedzibą G., a pozwaną A. K., któremu to powodowi przysługuje wobec (...), (...) spółki jawnejz siedzibą w G.wierzytelność z tytułu zaległości podatkowych w podatku od towaru i usług za miesiąc czerwiec 2011r., październik 2012r. i listopad 2012 r. wraz z odsetkami i kosztami egzekucji stwierdzona administracyjnymi tytułami wykonawczymi (...), (...), (...)i (...);

II. uznaje za bezskuteczną wobec powoda Skarbu Państwa - (...)w O.umowę przeniesienia prawa własności nieruchomości położonej w G.składającej się z działki gruntu nr (...)o powierzchni 10.4746 ha, dla której Sąd Rejonowy w O.prowadzi księgą wieczystą kw nr (...)zawartą formie aktu notarialnego w dniu 26.03.2013 r., w Kancelarii Notarialnej we W.przy ul. (...)przed notariuszem K. K.(repertorium A numer (...)), pomiędzy (...), (...) spółką jawnąz siedzibą w G., a pozwaną A. K., któremu to powodowi przysługuje wobec (...), (...) spółki jawnejz siedzibą w G.wierzytelność z tytułu zaległości podatkowych w podatku od towaru i usług za miesiąc czerwiec 2011r., październik 2012r. i listopad 2012 r. wraz z odsetkami i kosztami egzekucji stwierdzona administracyjnymi tytułami wykonawczymi (...), (...), (...)i (...);

III. zasądza od pozwanej A. K. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

IV. nakazuje pozwanej A. K. uiścić na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego we Wrocławiu) kwotę 19 859 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych.

Na oryginale właściwy podpis.

Sygn. akt IC 1052/13

UZASADNIENIE

Powód Skarb Państwa - (...)w O.domagał się uznania za bezskuteczną wobec Skarbu Państwa umowy sprzedaży zawartej formie aktu notarialnego z dnia 08.01.2013 r. na mocy której M. K. (1)i M. N. działający w imieniu i na

rzecz spółki (...), (...) spółka jawna sprzedała pozwaną A. K. prawo użytkowania wieczystego nieruchomości objętej księgą wieczystą (...) składającej się z działki gruntu nr (...) o powierzchni 1,4700 ha położonej w miejscowości G. wraz prawem własności posadowionych na tej nieruchomości budynków, w celu umożliwienia powodowi zaspokojenia jego wierzytelności z tytułu zaległości podatkowych w podatku od towaru i usług za czerwiec, październik i listopad 2011r. wraz z odsetkami i kosztami egzekucji przysługującej mu wobec spółki (...), (...) spółka jawna stwierdzonej tytułem wykonawczymi (...)i (...)i (...).

Powód domagał się również uznania za bezskuteczną wobec Skarbu Państwa umowy przeniesienia prawa własności nieruchomości zawartej formie aktu notarialnego z dnia 26.03.2013r. na mocy której M. K. (1) i M. N. działający w imieniu i na rzecz spółki (...), (...) spółka jawna przenieśli na pozwaną A. K. prawo własności nieruchomości objętej księgą wieczystą (...) składającej się z działki gruntu nr (...) o powierzchni 10.4746 ha położonej w miejscowości G., w związku z przysługującą Skarbowi Państwa (...) w O. wierzytelności z tytułu zaległości podatkowych w podatku od towaru i usług za czerwiec, październik i listopad 2011r. stwierdzonej tytułem wykonawczymi (...)i (...)i (...).

Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie powód wskazał, że przysługują mu wobec (...), (...) spółka jawna wierzytelności pieniężne stwierdzone tytułami wykonawczymi (...), (...), (...)i (...). Łączna kwota zaległości podatkowych z tytułu podatku od towaru i usług za czerwiec, październik i listopad 2011 r. na dzień 06.06.2013r. wynosiła 397,178,99 zł.

Po wszczęciu postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie wskazanych tytułów wykonawczych spółka (...), (...) spółka jawna doszła do szeregu czynności prawnych rozporządzających składnikami jej majątku, m.in. doszło do rozporządzenia przysługującymi spółce prawami do nieruchomości. Dokonując wskazanych czynności prawnych (...), (...) spółka jawna działała z pokrzywdzeniem wierzyciela. Brak jest bowiem dowodów potwierdzających otrzymanie przez rozporządzającą spółkę ceny sprzedaży, a nawet gdyby przyjąć, że spółka otrzymała ekwiwalent pieniężny z tytułu dokonanych rozporządzeń, nie posłużył on do zaspokojenia uprzywilejowanych należności strony powodowej.

Egzekucja skierowana do majątku zbywcy jest nieskuteczna. Spółka w chwili dokonywania zaskarżonych czynności o wierzytelnościach powoda wiedziała, toczyło się już wobec spółki postępowanie egzekucyjne, poza tym znaczna część należności Skarbu Państwa wynika z deklaracji złożonych przez współników.

Pomiędzy dłużnikiem strony powodowej spółką (...), (...) spółka jawna, a pozwaną A. K. istnieją powiązania o charakterze gospodarczym i osobowym. M. K. (1) jest jednym ze (...) spółki (...), a pozwana od 1994r. pozostaje z nim w związku małżeńskim, drugi zaś współnik dłużnika jest bratem pozwanej.

W odpowiedzi na pozew pozwana A. K. wniosła o oddalenie powództwa w całości.

W pierwszej kolejności pozwana zakwestionowała, że umowy przeniesienia prawa własności nieruchomości z dnia 08.01.2013 r. oraz z dnia 26.03.2013 r. zawarte pomiędzy (...), (...) sp.j. a pozwaną doprowadziły do uszczuplenia aktywów dłużnika, a tym samym czynności mogą być uznane za dokonane z pokrzywdzeniem wierzyciela.

W akcie notarialnym z dnia 26 marca 2013 r. wskazano numer rachunku (...) spółki (...), (...) sp.j. Na rachunek ten pozwana ratałnie uiściła całość ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego w wysokości 984 000 zł brutto oraz kwotę 96 000 zł brutto z tytułu sprzedaży nieruchomości. Pozostałą część ceny sprzedaży nieruchomości w wysokości 150 000 zł pozwana uiściła gotówką, co zostało potwierdzone dowodami wpłat KP nr (...), (...). (...), (...). W konsekwencji pozwana przekazała na rachunek bankowy dłużnika powoda łączną kwotę ekwiwalentu za świadczenie dłużnika. Kwota ta ponad dwukrotnie przewyższała roszczenie powoda wobec dłużnika. Całkowicie bezpodstawne są zatem twierdzenia powoda, iż wskutek czynności prawnych dokonanych z pozwaną, (...), (...) sp.j. nastąpiło jego pokrzywdzenie, skoro na skutek tychże czynności nie doszło do uszczuplenia majątku dłużnika.

Ponadto pozwana wywodziła, że pomiędzy niewypłacalnością dłużnika, a podjęciem przez niego czynności prawnej nie zachodzi zależność ujmowana jako związek przyczynowy. Fakt, iż rachunek bankowy dłużnika nie został zajęty przez powoda w drodze egzekucji, a co za tym idzie, powód nie zaspokoił się z należności przekazanych na ten

rachunek nie może być okolicznością, za którą odpowiedzialność ponosić ma pozwana. Pozwana nie może ponosić odpowiedzialności również za to, co stało się z majątkiem dłużnika po dokonaniu przez nią transakcji. Oczywistym jest, że odpowiada ona wyłącznie za swoje działania, w ramach których dokonała wymiany równowartościowej, przekazując na rzecz dłużnej spółki ceny rynkowe wynikające z obu umów sprzedaży.

Pozwana wskazała również, że obie nieruchomości będące przedmiotem tych transakcji w dacie zawierania omów obciążone były hipotekami w łącznej kwocie

1 480 306,92 zł, a zatem nawet gdyby nie doszło do transakcji pomiędzy (...), (...) sp.j. a pozwaną, nieruchomości nie stanowiły realnego majątku pozwalającego na spłatę zobowiązań wobec powoda.

Odnosząc się do kwestii domniemania, iż pozwana wiedziała, iż (...), (...)sp.j. działa z pokrzywdzeniem wierzyciela, pozwana podała, że nie mogła mieć świadomości działań na szkodę powoda, skoro szkody w ogóle nie było. Pozwana ponadto w ogóle nie miała wiedzy na temat kondycji finansowej spółki, nie miała wglądu do jej dokumentacji ani rachunków finansowych. Nie pojawiała się w siedzibie spółki, nie wykonywała jakichkolwiek czynności na rzecz spółki, ani nie prowadziła jej spraw. Co więcej, pozwana zawierając ze Spółką obie umowy sprzedaży nie została przez jej wspólników poinformowana, iż spółka posiada zaległości finansowe wobec powoda - przeciwnie wspólnicy oświadczyli, iż wobec spółki nie jest prowadzone postępowanie egzekucyjne. O fakcie zadłużenia na rzecz Urzędu Skarbowego nie było również jakiegokolwiek wzmianki w księgach wieczystych, pomimo, iż powód dysponując pierwszymi tytułami wykonawczymi przeciwko (...), (...) sp.j. jeszcze w maju 2012 r. miał możliwość złożenia wniosku o dokonanie wpisów roszczeń lub praw w księgach wieczystych prowadzonych dla nieruchomości nabytych przez pozwaną. Nabywając nieruchomości pozwana miała świadomość co do zobowiązań ujawnionych w księgach i godziła się na nie. Nie miała natomiast absolutnie żadnej sposobności, nawet przy dochowaniu aktów należytej staranności, aby dowiedzieć się o fakcie zadłużenia spółki wobec Urzędu Skarbowego.

Strona powodowa w odpowiedzi na powyższe w piśmie procesowym datowanym na dzień 19.03.2014 r. podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie i dodatkowo zwróciła uwagę na okoliczność, iż odpłatność czynności prawnej nie stanowi przeszkody do przyjęcia, że nastąpiła ona z pokrzywdzeniem wierzyciela.

Wbrew twierdzeniom pozwanej, powód nie miał realnych możliwości uzyskania zaspokojenia swych wierzytelności poprzez skierowanie egzekucji do rachunku spółki (...). Zapłata ceny za pierwszą nieruchomość nastąpiła w wielu transzach i środki uzyskiwane przez spółkę z tego tytułu były natychmiast przekazywane na konta osobiste wspólników. Ilość przelewów tych samych kwot pomiędzy rachunkami pozwanej, spółki (...)i wspólników spółki, jak również fakt, iż wszystkie te osoby posiadały rachunek bankowy w tym samym banku, w tym samym oddziale, może ponadto wskazywać, iż przedmiotem przelewów były te same środki pieniężne, które wracały do pozwanej, by być ponownie przelewane na rachunek spółki. Celem tych transakcji mogło być stworzenie pozorów zapłaty za nabyte nieruchomości. Zapłata za drugą nieruchomość, z uwagi na zajęcie, nie została dokonana przez pozwaną na rachunek bankowy, lecz w kasie spółki. W sprawie doszło zatem do rozporządzenia majątkiem spółki (...), a następnie takiego rozporządzenia środkami pieniężnymi, należnymi z tytułu sprzedaży, co uniemożliwiło prowadzenia egzekucji należności strony powodowej.

Twierdzenie pozwanej, że wskutek zaskarżonych czynności nie doszło do pokrzywdzenia wierzyciela i brak jest związku pomiędzy zaskarżonymi czynnościami, a niewypłacalnością spółki (...)są błędne. Z powołaniem się na orzecznictwo Sądu Najwyższego powód podnosił, że dłużnik staje niewypłacalny w wyższym stopniu również wówczas, gdy zaspokojenie można uzyskać ale z dodatkowym znacznym nakładem kosztów i pokrzywdzenie, o którym mowa w art. 527 § 2 k.c. powstaje również skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie, odwleczenie zaspokojenia wierzyciela.

Pozwana w odpowiedzi na powyższe w piśmie z dnia 21.04.2014 r. podtrzymała swoje twierdzenia o braku adekwatnego związku przyczynowego, który powinien mieć miejsce pomiędzy czynnością prawną dokonaną przez dłużnika z podmiotem trzecim, a niewypłacalnością dłużnika, w związku z czym, w ocenie pozwanej, nie może być mowy o czynności dzianej z pokrzywdzeniem wierzyciela.

W odniesieniu zaś do twierdzeń, że przedmiotem przelewów były te same środki pieniężne, które wracały do pozwanej, by być ponownie przelewane na rachunek spółki pozwana zarzuciła, że są to daleko idące przypuszczenia powoda, które nie znajdują żadnego uzasadnienia w przedstawionych przez niego dowodach.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

(...), (...) spółka jawnapowstała w 2002 r. Spółka prowadzi działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży hurtowej metali i rud metali. Działalność ta w latach 2008-2011 przynosiła zyski w granicach 800 000 - 900 000 zł. (...) spółki (...), (...) spółka jawna s.n. M. i M. K. (1). Siedziba spółki od chwili powstania mieściła się w G., a od dnia 15.01.2013 r. przeniesiona została do miejscowości G., gmina S..

(dowód: odpis KRS k. 97-104, decyzja (...) w O.z dn. 22 września 2011r., k. 145-147, pismo (...) w O.z 26 czerwca 2013r., k. 248-252);

W dniu 14.09.2011 r. powstała spółka (...)sp. j. zajmująca się produkcją złącz do układów pneumatycznych. Wspólnikami tej spółki byli początkowo również M. K. (1) i M. N., a od stycznia 2013 r. wspólnikami zostali M. N. (2) i A. K..

(dowód: KRS k. 106-111, kopia zgłoszeń identyfikacyjnych i aktualizujących (...)i kopii (...) z 1 września 2011 i 3 stycznia 2013r. k. 113-126, wydruki ze strony internetowej (...) spółka jawna k. 285);

W dniu 06.09.2011 r. wspólnicy (...)(...)s.j. złożyli wniosek w Urzędzie Skarbowym w O.o rozłożenie na raty zaległego podatku VAT za miesiąc: styczeń, luty, marzec, kwiecień, maj i czerwiec 2011 motywując to możliwością utraty płynności finansowej Wniosek został rozpatrzony przez Urząd Skarbowy pozytywnie. (...)w O.decyzją z 22.09.2011 r. rozłożył na raty zaległość dłużnika określając termin płatności do dnia 21.05.2012r.

(dowód: kopie deklaracji Vat - 7 za czerwiec 2011r., październik 2012r., listopad 2012r., k. 139- 141, decyzja (...) w O.z dn. 22 września 2011r., k. 145-147);

Do dnia 14.06.2012 r. spółka (...)(...)nie uregulowała w całości zaległości podatkowej wobec Skarbu Państwa - (...)w O.. Nie regulowała też dalszych zobowiązań za miesiąc październik i listopad 2012 r.

Nierozliczone zostały zaległości (...)(...)z tytułu podatku od towarów i usług wskazanego w deklaracjach VAT -7 za następujący okresy rozliczeniowe:

- czerwiec 2011 w kwocie 242 911 zł
- październik 2012 w kwocie 138 755zł
- listopad 2012 w kwocie 137 394zł.

Z tytułu zaległości podatkowych w podatku od towaru i usług za czerwiec 2011 r., październik i listopad 2012 r. wraz z odsetkami i kosztami egzekucji wystawione zostały przeciwko spółce (...)(...)tytuły wykonawcze (...), (...), (...)i (...).

(dowód: tytuły wykonawcze wraz z upomnieniami i potwierdzeniami odbioru upomnień z dnia 29 maja 2012r., 14 czerwca 2012r., 11 grudnia 2012r. i 15 stycznia 2013r. k. 12-30, pismo Naczelnika (...)we W.z dn. 10 kwietnia 2013r., k.92-95, pismo (...)w O.z 26 czerwca 2013r., k. 248-252);

Tytuły wykonawcze zostały przekazane do realizacji w dniu 17.01.2013 r. (...)we W.. Poborca Skarbowy zrealizował tylko częściowo należności. Z raportu poborcy skarbowego wynika, że nie było możliwe dokonanie czynności egzekucyjnych wobec firmy (...), (...) spółka jawna uwagi na nieobecność dłużnika w zakładzie pracy.

(dowód: kopie raportu poborcy skarbowego z dn. 31 sierpnia 2012r., 28 września 2012 r. i 8 marca 2013 r. k. 71-73,75);

Dnia 08.01.2013 r. M. K. (1) i M. N. działający w imieniu i na rzecz (...), (...) spółki jawnej sprzedali A. K. za cenę 984 000 zł prawo użytkowania wieczystego nieruchomości objętej księgą wieczystą (...) składającej się z działki gruntu nr (...) o powierzchni 1,4700 ha położonej w miejscowości G. wraz prawem własności posadowionych na tej nieruchomości budynków. W akcie notarialnym nie wskazano rachunku bankowego zbywcy na który miała nastąpić zapłata

(dowód: notarialna umowa sprzedaży z dn. 8 stycznia 2013 r. k. 34- 38, odpis zupełny księgi wieczystej prowadzonej przez SR w O. KW (...) wg stanu na dzień 3 lipca 2013r. k. 40-46);

W dniach od 8 do 18 stycznia 2013 roku pozwana tytułem zapłaty ceny sprzedaży nieruchomości dokonała w sumie 23 przelewów na rachunek bankowy (...), (...) spółka jawna łączną kwotą 1 080 000 zł.

(dowód: wyciągi rachunku bankowego pozwanej za okres od 8 stycznia 2013 r. do 18 stycznia 2013r. k. 207-212);

Kwoty uzyskiwane za sprzedaży nieruchomości wpłacone przez A. K. na rachunek (...) spółka jawna w dniach od 08.01.2013 r. do 10.01.2013 r. zostały w dniu 11.01.2013 r. pobrane przez właściciela M. K. (1), a kwoty wpłacone przez pozwaną dnia 18.01.2013 r. pobrane zostały natychmiast tego samego dnia przez właściciela M. K. (1).

(dowód: pismo (...) we W. z dn. 10 kwietnia 2013 r. k. 92-95);

W dniu 26.03.2013 r., M. K. (1) i M. N. działający w imieniu i na rzecz spółki (...), (...) spółka jawna przenieśli na pozwaną A. K., w wykonaniu warunkowej umowy sprzedaży z dnia 8 stycznia 2013 r., prawo własności nieruchomości objętej księgą wieczystą (...) składającej się z działki gruntu nr (...) o powierzchni 10.4746 ha położonej w miejscowości G., za cenę 246 000 zł. W umowie wskazano, że zapłata ceny 96 000 zł już nastąpiła, natomiast pozostała cena sprzedaży 150 000 zł zostanie zapłacona na wskazany w umowie rachunek bankowy spółki.

(dowód: notarialna umowa przeniesienia prawa własności nieruchomości zawarta w dniu 26 marca 2013 roku w Kancelarii Notarialnej we W. przed notariuszem K. K. Repertorium A nr (...) k. 48-56, warunkowa umowa sprzedaży z dn. 8 stycznia 2013 roku zawarta w Kancelarii Notarialnej we W. sporządzonej przed notariuszem K. K. Repertorium A (...) k. 58-64, odpis zupełny księgi wieczystej prowadzonej przez SR w O. wg stanu na dzień 3 lipca 2013 r. nr (...) k. 66-69);

Pozwana A. K. brakującą kwotę sprzedaży w/w nieruchomości w wysokości 150.000 zł w dniach 19.04.2013 r., 29.04.2013 r., 07.05.2013 r. i 28.05.2013 r. wpłaciła gotówką bezpośrednio do rąk M. K. (1).

(dowód: dowody wpłaty KP nr (...), (...), (...), (...), k. 213-216, pokwitowania wystawione przez M. K. (1) k. 218);

(...) we W. pismem z dnia 15.04.2013 r. złożył zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego dłużnika (...). Odpowiadając na powyższe Bank (...) pismem z dnia 30.04.2013 r. wskazał, iż doszło do zbiegu egzekucji z Urzędem Miasta B.. Dodatkowo Bank (...) oddział w P. pismem z dnia 14.05.2013 r. poinformował, iż posiadacz rachunku złożył wypowiedzenie umowy rachunku bankowego.

(dowód: o zajęciu rachunku bankowego z dn. 15 kwietnia 2013r. k. 253-244, odpowiedź (...) SA na zajęcie z dnia 30 kwietnia 2013r. i 14 maja 2013r. k. 255-256);

Kolejno (...) we W. w dniu 04.06.2013r. skierował zawiadomienie o zajęciu prawa majątkowego stanowiącego wierzytelność z rachunku bankowego do (...) Bank (...) S.A., przedsiębiorstwa (...), przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego (...), przedsiębiorstwa (...), K. Ł. i firmy (...) sp. j., jak i (...) sp. z o.o. sp. z o.o.

Firma (...) sp. j. oświadczyła, że zobowiązanemu (...), (...) spółka jawna przysługując od spółki tej żadne wierzytelności.

(dowód: zawiadomienia o zajęciu skierowanego do (...) Bank (...) SA i pozostałych wraz z odpowiedzią z 19 kwietnia 2013r. k. 79-83, 85-87, 89, zawiadomienia o zajęciu skierowanego do (...) Sp. z o.o. wraz z kopią odpowiedzi z dnia 30 kwietnia 2013 r.);

Działania wierzyciela nie doprowadziły do zrealizowania zobowiązań dłużnika. (...)we W.w okresie od 11.03.2012 r. do 9.04.2013 r. przeprowadził wobec (...), (...) spółka jawna kontrolę podatkową w zakresie podatku za okres 01.11.2012 r. do 28.02.2013 r. Ustalono wówczas, że spółka dokonała sprzedaży dwóch nieruchomości na rzecz A. K., a nadto dokonała sprzedaży maszyn, urządzeń i wyposażenia spółki na rzecz innych podmiotów, przede wszystkim na rzecz spółki (...)sp. j., a częściowo na rzecz członków rodziny zobowiązanych.

(**dowód:** pismo (...) we W.z dn. 10 kwietnia 2013 r., k. 92-95, pismo (...)w O.z 26 czerwca 2013r., k. 248-252);

Łączna kwota zaległości podatkowych z tytułu podatku od towaru i usług za czerwiec 2011r. , październik i listopad 2012r. na dzień 06.06.2013r. wynosiła 397 178,99 zł.

(d **owód:** lista zaległości spółki (...) spółka jawna. 32);

Małżonkowie M. i A. K. znieśli wspólność małżeńską z dniem 13.01.2010 r.

(**dowód:** notarialna umowa majątkowa z dn. 13 stycznia 2010r. sporządzona w Kancelarii Notarialnej we W. przed B. R. A (...) k. 149);

Pozwana A. K.w ramach prowadzonej działalności B.zawarła w dniu 5.12.2013 r. ze spółką (...)sp. z .o. o umowę najmu nieruchomości zakupionej przez pozwaną od spółki (...), (...) spółka jawna.

(**dowód:** umowa najmu z 5 grudnia 2013 r. wraz z aneksem nr (...) do umowy na okoliczność treści dokumentów k. 297-305).

Sąd zważył, co następuje:

Powód wystąpił z powództwem o uznanie za bezskuteczne czynności prawnych dokonanych pomiędzy (...), (...) spółką jawną, a pozwana A. K..

Zgodnie z treścią przepisu art. 527 § 1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Natomiast § 2 art. 527 k.c. stanowi, że czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

Przy czym korzystanie ze skargi pauliańskiej wymaga zasadniczo istnienia wierzytelności podlegającej ochronie.

Strona powodowa wykazała, że posiada wierzytelność wobec dłużnika (...), (...) spółka jawna stwierdzoną administracyjnymi tytułami wykonawczymi: (...), (...), (...)i (...). Są to jednak wierzytelności publicznoprawne z tytułu podatku od towarów i usług. Dlatego też należy rozważyć przede wszystkim czy przedmiotem ochrony pauliańskiej mogą być również wierzytelności publicznoprawne.

Sąd Najwyższy początkowo przyjmował, iż nie jest dopuszczalna ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, jeżeli wierzytelność Skarbu Państwa wynika z wydanej decyzji organu podatkowego ustalającej zobowiązanie podatkowe dłużnika (wyrok SN z 24 czerwca 1999 r., II CKN 298/99), jak również, że ustawa z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych nie dopuszcza możliwości korzystania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze skargi pauliańskiej (wyrok SN z 30 lipca 2002 r., IV CKN 1246/00). W późniejszym orzecznictwie SN wypracował odmienne stanowisko, dopuszczające możliwość wykorzystania konstrukcji cywilistycznej skargi pauliańskiej do

ochrony wierzytelności publicznoprawnych przez zastosowanie przepisów art. 527 i n. k.c. **na zasadzie analogiae legis** (wyrok SN z 16 kwietnia 2002 r., V CK 41/02, wyrok SN z 11 kwietnia 2003 r., III CZP 15/03, uchwała SN (7) z 12 marca 2003 r., III CZP 85/02, wyrok SN z 13 maja 2005 r., I CK 677/04, wyrok SN z 27 lipca 2006 r., III CSK 57/06). To ostatnie stanowisko podzielił również Sąd rozpoznający niniejszą sprawę przyjmując, że konstrukcją cywilistycznej skargi pauliańskiej objęta jest także, w drodze zastosowania analogiae legis, wierzytelność publicznoprawna.

Spółka będąca dłużnikiem strony powodowej była niewypłacalna w chwili dokonywania zaskarżonych czynności prawnych i było w stosunku do niej prowadzone postępowanie egzekucyjne. Nie jest też sporne, że dłużnik także i w chwili wystąpienia z powództwem pozostaje niewypłacalny, a prowadzona dotychczas egzekucja z majątku spółki nie doprowadziła do zaspokojenia roszczeń strony powodowej. Wszystkie powołane okoliczności są stwierdzone przedłożonymi przez powoda dokumentami, których autentyczność i wiarygodność nie była w toku postępowania kwestionowana.

Strona pozwana kwestionując dochodzone przez powoda roszczenie podnosiła, że zaskarżone czynności prawne w postaci umów sprzedaży opisanych nieruchomości z dnia 08.01.2013r. i 26.03.2013r. nie doprowadziły do pokrzywdzenia wierzyciela i brak jest związku pomiędzy dokonaniem zaskarżonych czynności prawnych a niewypłacalnością spółki (...), (...) spółka jawna. Zapatrywanie to pozwana opierała na twierdzeniu, iż uiszczona przez nią cena kupna nieruchomości stanowiła ekwiwalent uzyskanej korzyści, z którego powód mógł prowadzić egzekucję. Ponadto pozwana kwestionowała swoją wiedzę o działaniu dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela.

W ocenie Sądu, analiza całego materiału dowodowego pozwala na przyjęcie, że dłużnik spółka (...), (...) spółka jawna dokonując rozporządzenia przysługującym mu prawem majątkowym do spornych nieruchomości działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela. W postępowaniu tym wykazane zostało, że po dokonaniu przez dłużnika zaskarżonych czynności prawnych z dnia 08.01.2013 r. i 26.03.2013 r. nie jest możliwe wyegzekwowanie należności, jakie przysługują wobec dłużnika stronie powodowej.

Powoływanie się przez pozwaną na fakt, że uiszcza ona cenę sprzedaży nieruchomości, stanowiącą ekwiwalent uzyskanej korzyści, z której to ceny powód mógł prowadzić egzekucję w okolicznościach niniejszej sprawy nie mogło doprowadzić do przyjęcia, że nie nastąpiło pokrzywdzenie wierzyciela. Nie ulega bowiem wątpliwości, że nawet przy czynnościach odpłatnych istnieje możliwość pokrzywdzenia wierzyciela. W praktyce obrotu gospodarczego, spieniężenie majątku dość często ma na celu utrudnienie egzekucji, zwłaszcza w sytuacji, gdy zbywca i nabywca dokonują spłat w formie gotówkowej, nie ujawniają rachunków bankowych, za których pośrednictwem dochodzi do zapłaty, lub dochodzi do rozporządzenia uzyskanymi przez dłużnika środkami pieniężnymi niezwłocznie po ich wpływie na rachunek bankowy. W literaturze przedmiotu prezentowane jest stanowisko zgodnie z którym „czynność ekwiwalentna może być uznana za warunek wystarczający i niezbędny do niewypłacalności dłużnika, gdy świadczenie wzajemne nie gwarantuje zaspokojenia”. Czynność taka, mimo ekwiwalencji, na pewno może być zaskarżana na podstawie art. 527 KC. " (op. cit. Prawo zobowiązań - część ogólna System Prawa Prywatnego tom 6 red. dr hab. Adam Olejniczak Rok wydania: 2009 Wydawnictwo: C.H.Beck Wydanie: 1 Rozdział IX. Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, s. 1239.). Konsekwencją takiej wykładni pojęcia pokrzywdzenia wierzyciela zawartego w art. 527 § 1 w zw. z § 2 kc. jest to, że fakt otrzymania przez dłużnika świadczenia majątkowego w zamian za świadczenie będące przedmiotem zaskarżonej czynności nie musi sam przez się oznaczać, iż pokrzywdzenia nie było. Należy bowiem uznać, że tylko wtedy, gdy dłużnik w zamian za swoje świadczenie uzyskał odpowiedni ekwiwalent, który przynajmniej w tym samym stopniu co zbyty nadaje się do egzekucji i w chwili orzekania nadal znajduje się w majątku dłużnika, można uznać, że do pokrzywdzenia wierzyciela nie doszło. Jeżeli natomiast świadczenie, które otrzymał, nie było ekwiwalentne (było zaniżone), stanowiło przedmiot lub prawo, z którego egzekucja zazwyczaj jest trudniejsza lub dłuższa, niż z przedmiotu czy prawa wyzbytego, albo jeżeli dłużnik otrzymany ekwiwalent zużył w całości lub w części na inne cele niż zaspokojenie wierzycieli, ekwiwalentność czynności prawnej nie wyłącza możliwości uznania jej za bezskuteczną wobec wierzycieli na podstawie art. 527 § 1 k.c. (porównaj między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 1999 r., sygn. akt ICKN 287/98; z dnia 30 listopada 2004 r., sygn. akt IV CK 285; z dnia 12 maja 2005 r., sygn. akt VCK 559/04, niepubl.)."

Niezależnie od tego czy uiszczona przez pozwaną cena sprzedaży nieruchomości stanowiła istotnie ekwiwalent uzyskanej korzyści, przyjąć należy, że zaskarżone czynności prawne zostały dokonane z pokrzywdzeniem wierzycieli. Strona powodowa nie miała bowiem faktycznej możliwości przeprowadzenia egzekucji ze świadczenia wzajemnego. Z materiału dowodowego, a zwłaszcza z pisma (...)

z 10.04.2013 r. wynika, że środki pieniężne należne (...) spółce jawnej tytułu umowy sprzedaży były przekazywane na nieujawniony w akcie notarialnym z dnia 08.01.2013 r. i niezgłoszony do urzędu skarbowego rachunek bankowy, a natychmiast po przelewie na rachunek dłużnika dokonywane były przelewy tych środków na prywatne rachunki współników spółki (brata i męża pozwanej). Natomiast po zajęciu przedmiotowego rachunku bankowego w dniu 15.04.2013 r. pozostała do zapłaty kwota 150.000 zł która, zgodnie z treścią drugiej zaskarżonej umowy miała zostać przekazana na rachunek bankowy wskazany w umowie notarialnej z 26.03.2013 r., w istocie przekazana została dłużnikowi w formie gotówkowej. Nie są przy tym zasadne twierdzenia pozwanej, iż mogła dokonać zapłaty gotówkowej. Zarówno zbywca jak i nabywca byli przedsiębiorcami i do rozliczeń pomiędzy nimi winien mieć zastosowanie art. 22 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Okoliczności dokonywanych przelewów przez dłużnika nie zostały zaprzeczone przez pozwaną. Natomiast jako linię swojej obrony przyjmowała pozwana, że w istocie nie może ona ponosić konsekwencji za następcze działania dłużnika, które ostatecznie doprowadziły do uszczerplenia jego majątku.

Z takim stanowiskiem pozwanej nie można się zgodzić. W orzecznictwie rozstrzygnięto już kwestię możliwości pokrzywdzenia wierzyciela poprzez dokonanie wzajemnych czynności prawnych. Powołać tu przede wszystkim należy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 r. sygn. II CSK 323/07 opubl. LEK nr (...), w którym Sąd ten wskazał, że ocena, czy w świetle art. 527 § 1 k.c. zaskarżona czynność prawna dłużnika wywołała stan pokrzywdzenia wierzycieli, wymaga odniesienia się do ustawowej definicji takiej czynności zawartej w art. 527 § 2 k.c., wskazującym, że jest to czynność, w wyniku której dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Zgodnie z powszechnym stanowiskiem doktryny i orzecznictwa stan pokrzywdzenia wierzycieli, a zatem także powodujący go stan majątku dłużnika, prowadzący do niewypłacalności lub wyższego stopnia niewypłacalności, należy badać i oceniać nie w chwili dokonywania zaskarżonej czynności, lecz w chwili jej zaskarżenia i zamknięcia rozprawy w sprawie wytoczonej na podstawie omawianego przepisu. Rzeczywista niewypłacalność dłużnika lub jej wyższy stopień musi istnieć w chwili wystąpienia ze skargą paulińską i w chwili orzekania przez sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną (porównaj między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r. sygn. akt V CKN 280/00; z dnia 23 lipca 2003 r. sygn. akt IICKN 299/01; z dnia 29 czerwca 2004 r., sygn. akt II CK 367/03; z dnia 15 czerwca 2005 r., sygn. akt IV CK 806/04, niepubl).

Dlatego należy więc brać pod uwagę czynności prawne zdziałane przez dłużnika już po dokonaniu zaskarżonej czynności i stan jego majątku w chwili zamknięcia rozprawy oraz ocenić, czy między ustalonym stanem niewypłacalności lub wyższego stopnia niewypłacalności a zaskarżoną czynnością prawną istnieje związek przyczynowy. Związek ten nie musi być jednak wyłączny i jedyny. Przyczyną niewypłacalności mogą być różne zdarzenia i czynności prawne dłużnika, a jedną z nich powinna być czynność zaskarżona. Tak rozumiany związek przyczynowy występuje i przesłanka pokrzywdzenia jest spełniona także wówczas, jeżeli zaskarżona czynność, dopiero razem z innymi zdarzeniami lub czynnościami prawnymi dłużnika, doprowadziła do jego niewypłacalności jeżeli była koniecznym składnikiem tych przyczyn i bez niej one same nie spowodowałyby niewypłacalności. Do oceny tego związku przyczynowego - jeszcze raz należy podkreślić, decydująca jest chwila, w której wierzyciel wystąpił z żądaniem uznania bezskuteczności, a nie chwila zawarcia czynności prawnej.

W związku z tym twierdzenia pozwanej o braku adekwatnego związku przyczynowego, który powinien mieć miejsce pomiędzy czynnością prawną dokonaną przez dłużnika z podmiotem trzecim, a niewypłacalnością dłużnika, co w jej ocenie skutkowało brakiem przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela nie znajdują uzasadnienia prawnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, co wynika także z przywołanego powyżej orzeczenia Sądu Najwyższego z 2 października 2007 r., przyjmuje się bowiem, iż związek pomiędzy dokonaniem czynności prawnej a niewypłacalnością

nie ma charakteru związku przyczynowego, zwłaszcza adekwatnego związku kauzalnego wymaganego na gruncie przepisów o odpowiedzialności odszkodowawczej. Brak jest zatem jurystycznych podstaw do przypisywania związku o którym mowa w art. 527 kc („wskutek”) charakteru związku kauzalnego. Taka interpretacja nie zapewniałaby należytej ochrony wierzycielom i nie zapobiegałaby nieuczciwym lub nielojalnym działaniom dłużników. W przypadku skarg pauliańskich, związek pomiędzy czynnością prawną a pokrzywdzeniem jest ujmowany szeroko, nie jako związek przyczynowy pomiędzy czynnością a bezskutecznością egzekucji, ale jako związek pomiędzy dokonaną czynnością a obecną niewypłacalnością dłużnika lub pogłębieniem tej niewypłacalności (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.04.2012 r. sygn. V CSK 183/11 opubl. LEX nr 1231628). Taki związek pośredni został przyjęty również w sytuacji gdy dłużnik otrzymuje ekwiwalent, ale nim rozporządza, sale w taki sposób, iż można stwierdzić, że dokonana czynność przy uwzględnieniu jej dalszych konsekwencji, doprowadziła do pokrzywdzenia wierzycieli.

Zauważyć też należy, że pokrzywdzenie wierzyciela z artykułu 527 § 2 k.c. wiąże się nie tylko z niewypłacalnością dłużnika ale też z powiększeniem stopnia jego niewypłacalności (por. wyrok SN z dnia 9 kwietnia 2002 r., III CKN 570/2000, niepubl.). Zgodnie natomiast z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2004 r. (IV CK 322/02) dłużnik staje niewypłacalny w wyższym stopniu również wówczas, gdy zaspokojenie można uzyskać ale połączone to jest z dodatkowym i znacznym nakładem kosztów. Pokrzywdzenie, o którym mowa w art. 527 § 2 k.c. powstaje również skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie, odwleczenie zaspokojenia wierzyciela.

Reasumując te część rozważań trzeba stwierdzić, że powód wykazał zaistnienie przesłanek subiektywnych skargi pauliańskiej. Spółka będąca dłużnikiem strony powodowej była niewypłacalna w chwili dokonywania czynności prawnych i było w stosunku do niej prowadzone postępowanie egzekucyjne. Poprzez sprzedaż praw do nieruchomości, a następnie rozporządzenie uzyskanymi środkami pieniężnymi doszło do utrudnienia, a faktycznie do uniemożliwienia dalszej egzekucji majątkowej. Wspólnicy dłużnika rozporządzili uzyskanymi środkami poprzez ich przelew na prywatne konta, a po zajęciu rachunku odebrali od pozwanej pozostałą część ceny w formie gotówkowej. Wspólnicy spółki, co jest niewątpliwe, mieli świadomość ciężących na spółce zobowiązań podatkowych i świadomość konsekwencji rozporządzenia prawami do nieruchomości. Nie przeznaczili ewentualnego świadczenia na zaspokojenie wierzyciela prowadzącego egzekucję, lecz pozbawili wierzyciela możliwości zaspokojenia. Działania dłużników były zatem ukierunkowane na pokrzywdzenie wierzyciela.

Kolejną przesłanką subiektywną, której udowodnienie jest konieczne do wystąpienia ze skargą pauliańską jest, by osoba trzecia wiedziała (lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć) o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Ustawodawca w przepisie art. 527 § 3 k.c. ustanowił domniemanie, działające na korzyść wierzyciela występującego ze skargą pauliańską. Jeśli wykaże on, że czynność prawna dokonana przez dłużnika przyniosła korzyść majątkową osobie pozostającej w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, iż osoba ta wiedziała o świadomym pokrzywdzeniu wierzyciela przez dłużnika.

Przechodząc zatem do ustalenia świadomości pozwanej jako osoby trzeciej co do działania dłużnika na szkodę wierzyciela podkreślić trzeba, iż nie ma przeszkód w korzystaniu z domniemania wynikającego z art. 527 § 3 k.c. w sytuacji, gdy dłużnik lub osoba trzecia są osobami prawnymi, jeżeli pozostają one względem siebie w bliskim stosunku (por. A. Ohanowicz, *Zobowiązania*, s. 251). Tym samym, dla oceny działania obowiązanej w złej wierze istotne znaczenie co do zasady ma świadomość osób wchodzących w skład organów spółki. Osoba trzecia może obalić to domniemanie przez udowodnienie, że mimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć. Pojęcie „bliskich stosunków” rozumiane jest szeroko – zarówno w piśmiennictwie, jak i orzecznictwie (W. Popiołek (w:) *Kodeks...*, t. II, s. 215). Wyrazem takiego zapatrywania jest zaprezentowany w judykaturze pogląd, że w art. 527 § 3 k.c. chodzi o taki stosunek bliskości między dwiema osobami, który uzasadnia przyjęcie, iż jedna z nich jest w posiadaniu informacji o obecnej sytuacji majątkowej drugiej (wyrok SN z dnia 24 kwietnia 1996 r., I CRN 61/96, OSNC 1996, nr 9, poz. 125).

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której na rzecz wierzyciela działają silne domniemania. Pozwana bez wątpienia może być uznana za osobę bliską dla dłużnika albowiem M. K. (1)jeden z członków zarządu i wspólników reprezentujący spółkę dłużnika jest mężem pozwanej, zaś drugi wspólnik M. N. jest jej bratem.

Co więcej, w sprawie znajduje zastosowanie również art. 527 § 4 k.c. Zaskarżone czynności prawne zostały dokonane 8 stycznia 2013 r. i 26 marca 2013.r., a pozwana A. K., jest od 2 stycznia 2013 r. wspólnikiem w (...) spółki jawnej, która już od grudnia 2012 r. pozostawała w kontaktach handlowych ze spółką dłużnikiem dokonując zakupu od tej spółki szeregu ruchomości. (...) spółka jawna od 14.09.2011 r. ma siedzibę w miejscowości G., numer (...), spółka będąca dłużnikiem strony powodowej - (...), (...) spółka jawna miała również swą siedzibę pod podanym adresem, w okresie od 7.07.2003 r. do 25.01.2013 r.

W kontekście powiązań personalnych i gospodarczych pozwanej ze spółką (...), zachodzą przesłanki do zastosowania art. 527 § 3 i 527 § 4 k.c.

W toku postępowania pozwana nie zdołała obalić domniemań, o których mowa w powołanych przepisach. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 kwietnia 2008 r. V CSK 564/07 domniemanie ustanowione w art. 527 § 3 k.c. jest domniemaniem usuwalnym, stąd też osoba trzecia może wykazywać, że mimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć.

Nie sposób przy tym uznać, iż pozwana wykazała, iż dochowała należytej staranności nabywając prawa do nieruchomości, w sytuacji gdy pomimo pouczenia przez notariusza o możliwej odpowiedzialności, nie podjęła działań by się dowiedzieć o obciążeniach podatkowych dłużnika. Dlatego też twierdzenia pozwanej jakoby w ogóle nie miała wiedzy na temat kondycji finansowej spółki, są niewiarygodne. Natomiast zeznania świadka A. G., który pracując na linii produkcyjnej nie miał dostępu do dokumentów księgowych, umów ani nie był świadkiem rozmów i ustaleń wspólników obu spółek (...) nic nie wnoszą do sprawy w tym zakresie.

Z tych wszystkich względów na podstawie art. 527 i nast. k.c. orzeczono jak w punkcie I i II sentencji wyroku.

Podstawę orzeczenia o kosztach zawartego w punkcie III sentencji wyroku stanowił przepis art. 98 k.p.c.

Mając na uwadze, że pozwana w całości spór przegrała Sąd zasądził od niej koszty zastępstwa procesowego ustalone na podstawie § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w zw. z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

W punkcie IV sentencji wyroku Sąd, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych, nakazał stronie pozwanej, aby uiściła na rzecz Skarbu Państwa kwotę 19 859 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, na które składają się opłata sądowa od pozwu od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa.